ایرج آذرین
باروو، ژمارەی **17** ئاووریلی **2003**
له فارسییەوه کراوه به کووردی

سەرکەوتن له شەر، شکست له ئاشتی

له کۆتایی هەفتەی سێهەمی شەڕ، لەشکری ئامریکا بەغای داگیر کرد. به گوێرەی هێنده راپۆرت، لەشکری ئەمریکا، کاتی ئاماده کردنی شەڕی نێوشار له بەغا، له ماوەێک پێشترەوه پێوەندێکی نزیکی له گەل لەشکری ئێسرائیل گرتبوو تا له ئەزموونەکانی ئێسرائیل له کەنارەی رۆژئاوا و هەرێمی غەزه، به تایبەت له ئەزمۆونەکانی نویی ئێسرائیل له جەنین کەلک وەربگرێت. بەغا، بەڵام بێ هیچ بەرەنگارێیک داگیرکرا و کەۆتنەخواری پەیکەری نێوخالی سەدام حۆسێەن بوو به رەمزی کۆتایی رێژیمی بەعس. گێرەوکێشەی سەربازی ماوەێک درێژەی دەبێت، بەلام ئامانجی سەربازی شەر هەر له ئێستاوه بەدی هاتەوه.

له روانگەی سەربازیەوه ئاشکرایه که سەرکەوتنی ئامریکا له ئەم شەره به هەلکەوت نەبوو؛ چۆن تەنانەت ئەگەر تا سێ رۆژ بەر له هەوەلین تەقەی شەر، تاقمی بازرەسانی رێکخراوەی نەتەوەیەکگرتەوەکان خەریکی نابوود کردنی مووشەکەکانی عێراقی نەبوایه، تەنانەت ئەگەر به کووژرانی سەدهەزار سەربازی عێراقی له شەری ئەمریکا له کەنداوی فارس دا، هێزی سەربازی عێراق لاواز نەبوایه، و ئەگەر دوانزه سال گەمارووی تۆجاری – ئابووری، عێراقی وێران نەکردایه، هێشتا بۆ هەر خاوەن بیرێکی سەربازی روون بوو که ئەمریکا به هۆی دەسەڵاتی هەڵنەسەنگاوی چەکدارانەوه سەر دەکەوێت. بەڵام سەرەڕای ئەمه، زوربەی شیکاران، تەنانەت له میدیا بەرێزه دەسته راستەکانی ئەمریکا، نێگەرانی خۆیان دەربریوه که "ئەمریکا شەری بەردەوەتەوه بەڵام لەوانەیه ئاشتی بەدۆرێنێ". مەبەستیان ئەمەیه که ئامریکا بۆ به سەرکارهێنانی دەولەتێکی دەست نیشاندەی خۆی له عێراق له گەل دژواری جدی روبەرووە.

بێ گۆمان پێک هێنانی دەولەتێکی دەستنیشاندەی ئەمریکا له عێراق تەنیا یەکێک له ئامانجه سیاسیەکانی ئەمریکایه. بەلام ئەمریکا خۆی تەنیا به ئەم ئامانجه و تەنانەت به درووست کردنی تەناسۆب قەوای تازه له ناوچه (که بەرژوەندی فراوانی دەوڵەتی ئێستەی ئێسرائیلی تێ دا بێت) نابەستێتەوه. له گێرەوکێشەکانی دیپلۆماتی به رێ خستنی شەر، بۆ هەموان ئاشکرا بوو که ئامانجی نیزامی ئەمریکا له عێراق، هەموو پەیۆەنده نیونەتەوەیەکان دەگرتەبەر. بنەمای مێژوویی و ئابووری سەرهەڵدانی سیاسەتی جیهانی تازەی ئەمریکا، ئامانجەکانی ئەمپریالیستی ئەم سیاسەته تازەیه و بنەمای ماددی سەرکەوتن و شکستی ئەم سیاسەتەمان له ژمارەکانی پێشوی باروو، خسته بەر لێکۆلینەوه.(1)

لێکۆلینەوەی ئەم نوسراوه تایبەته به کێشەی عێراق. بەڵام له پێشەوه دەبێ بڵێم که له ڕوانگەی شیکارەکانەوه دژواری ئەمریکا له پێکهێنانی دەولەتی داهاتووی عێراق له نیهایەتی خۆی دا بێ بنەمایی ماددی سیاسەتەکانی ئمپریالیستی دەوڵەتی ئێستای ئەمریکا له جیهانی هاوچەرخ نیشان دەدات. بێ بنەمایی ماددی جیهانی ئەمریکا، دەبێ به هۆی ئەوه که سیاسەتی ئەمریکا له هەر هەنگاۆێک دا، تەنانەت به دوای سەرکەۆتن له شەڕ، به هەلومەرجێکی دژوارتر و تەنانەت دژ به یەک رووبەروو ببێت. ئاوایه که ئێستا له دوای سەرکەوتنی سەربازی له عێراق، ئامریکا سیاسەتی شەر

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

به شێوازێکی تر له قۆناغی ئاشتی دەگرێتەبەر. ڕەنگە له قۆناغی ئاشتی له عێراق، دەوڵەتی ئەمریکا زیاتر له قۆناغی شەڕ پێویستی به ئەزموونەکانی سەربازی ئیسرائیل له ناووچە داگیرکراوەکان دا بێت.

له ڕۆانگەی دەوڵەتی ئەمریکاوە ئاشکرایە کە دەبێ داگیرکردنی سەربازی عێراق تا پێکهێنانی دەوڵەتێکی عێراقی سەر به ئەمریکا، درێژەی بێت. کاربەدستانی جۆراوجۆری ئەمریکا بەراوردی جیاواز بۆ ماوەی داگیرکردنی سەربازی عێراق بەدەست دەدەن. خۆشبینەکان یەک سال، واقعبینترەکان سێ سال، هێندێکیان پێنج سال، تەنانەت دەستەیێکیش دە سالیان بۆ ئارام بوونەوەی بارووددۆخ به پێویست زانیوە. پرۆپاگاندای ئەمریکا بەڵام هێشتا قسە له دامەزرانی دەوڵەتێکی دۆمۆکراتی بۆ عێراق دەکا، هەر چەن کاربەدەستانی ئەمریکایی ئێستا ڕۆشنتر دەڵێن کە پێکهێنانی ئاوا دەوڵەتێ له باشترین حالەت دا مۆدێلێک دەبێت وەکو لویی جەرگە و دەوڵەتی کەرزای له ئەفغانستان. هەڵبەت داسەپاندنی ئاوا دەوڵەتێک به ناوی "دەوڵەتی دۆمۆکراتیک" به سەر عێراق و به سەر بیروڕای جیهانی، کێشەیێکی گەورە بۆ کاربەدەستانی ئەمریکا درووست ناکات. چۆنکو ئایدۆلۆگەکان، زانکۆیەکان، ژۆرنالیستەکانیان، هاوڕیی دڵخوازانەی ڕۆشنبیرانی خۆفرۆش و بەتایبەت هاوکاری نۆکەرانەی بەشی گەورەی هێزە ئۆپۆزیسیونەکانی عێراق، ئەم کارەیان بۆ ئاسان دەکاتەوە (هەر ئاوا کە له ئەفغانیستان ئەنجام درا). کێشەی سەرەکی ئەمریکا ئەمەیە کە له بارووددۆخی ئێستادا، خۆدی پێکهێنانی دەوڵەتێک له عێراق واتە خۆدی درووست کردنی دام ودەسگایێک کە توانایی به ڕێوەبردن و کۆنتۆڕۆلی کۆمەلگای بێت، زۆر دژوار دێتە بەر چاوو.

له قسەوباسەکانی ژورنالیستی، ئەم کێشە تا ڕادەی، دۆزینەوەی کەسێکی بەئۆتۆریتە وەکوو حەمیدکەرزای له "قحت والرجال" ئۆپۆزیسیۆنی عێراق، دێتە خوارەوە. بەڵام له کۆمەڵگای عێراق جیاوازیی قەوم، ئایین و ناوچە ریشەی قوولی کۆمەلایەتی و مێژوویی هەیە. ڕاستییەکە ئەمەیە کە بناغەی سیاسەتی ئەمریکا بۆ گۆرینی ڕێژیم و پێکهێنانی دەوڵەتێکی سەر به ئەمریکا له عێراق، به سەر قوولتر کردنی ئەم جیاوازیانە بووە و هەیە. ئەم حەقیقەتە ناتەبایی سەرکەۆتنی سەربازی ئامریکا و کێشەی ئامریکا بۆ پێک هێنانی دەوڵەتێکی خۆراگر له عێراق، روون دەکاتەوە.

2

له ماوەی دەسەڵاتی هەفتا سالەی عێراق به دوای سەربەخویی، دەولەتی مەرکەزی بو پاراستنی یەکپارچەیی عێراق، جیاوازی نەتەوەیی و ئائینی و ناوچەییەکانی به هێزی زۆر و ئیستیبداد، حەشاردراوەتەوە. له روانگەی مێژوویی یەوە ئەم جیاوازیانە میراتی ڕووخانی ئیمپراتووری عۆسمانی له کۆتایی شەری یەکەمی جیهانی بوون (هەر وەها کە میراتێکی تری ئیمپراتووری عۆسمانی، جیاوازیی نەتەوەیی و ئائینی له بالکان بووە کە به درێژایی سەدەی بیستەم بەردەوام بووەتە هۆی ئاڵۆزی باڵکان و بۆ وێنەش هەر له ئەم دهەی رابردوودا بوو به هۆێ جیایی یوگۆسلاویا). وڵاتی عێراق کە به دوای شەری یەکەمی جیهانی له تەرکیبی چەند هەرێمی پێشووی عۆسمانی درووس کرا، له دەورەی کۆرتی ئیستعماری رەسمی بریتانیا (**1932-1920**) بوو به خاوەن دەوڵەتێکی پێشکەوتووی مەرکەزی. بەڵام دەوڵەتی مۆستەعمیراتی بۆ بەرێوە بردنی کاروباری عێراق، هەر به هەمان شێوەی ئاسایی ئیمپراتوری بریتانیا، کەڵکی له شێخەکانی قەبایل و کاربەدەستانی ئائینی کە بەرەو نەمان دەچوون، وەرگرت. ئەم شێخانە و کاربەدەستانە خاوەنی ئۆتۆریتەی دابونەریتی کۆن بوون. بریتانیا به تایبەت به بەخشینی مالکیەتی زەویە مۆشاعەکان به شێخەکان، ئەم ئۆتۆریتەیەی به هێز کرد و به کاری هێنا. هەر وەها بۆ فیسەل (سەرۆک عەشیرەیک له حێجاز کە له شەر بەرانبەر به عۆسمانی له گەڵ هێزەکانی بەریتانیا و "لارەنسی عەرەبستان" هاودەس بوو) پادێشاهی عێراقیان دامەرزاند. به ئەم جۆرە دابەش کردنی نەتەوەیی و ئائینی پێشوو، ژیانی تازەی پەیدا کرد و له نێو جەستەی دەوڵەتێکی مۆدێرندا، چاندرا. دوای سەربەخویی به تایبەت له

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

دهەکانی 1950 و 1960، گەشەی ناسیۆنالیسمی عەرەب، خالێکی تازەی بە بەرگرەکانی یەکپارچەیی کۆمەڵگای عێراق زیاد کرد، ئێستە ئەم گەشەیە چ بە خەیاڵی یان عەرەبیستی پێک هێنانی وڵاتێکی گەورەی عەرەبی بوو بێت و یان بە دەرکردنی نەتەوە غێرە عەرەبەکان (بە تایبەت کووردەکان) لە ئاوا پرۆژەێک دا. دەوڵەتە کۆدەتایەکانی یەک لە دوای یەکی دهە 1960 بەش بە حالی خۆیان رۆلی پەیوەندی دابونەریتی کۆنیان بە ژیانی سیاسی کۆمەڵگا، زیادتر دەکرد. گەرچی ئەم دەوڵەتانە سەرەڕای هەستی توندی ناسیۆنالیستی عەرەبی تەنیا بە پاڵپشتی ئەمەگی خزم و عەشیرەت شانسی مانەوەیان پەیدا دەکرد.

لە ئاستی ئابووری، گەشەی پەیوەندیەکانی سەرمایەداری سەنعەتی لە عێراق کە لە دهە 1950 بە شێوەێکی جدی دەستی پێ کردەبوو، لە دهە 1970 گەشەی یەک جاری کرد و لە گەڵ خۆی مۆدرنیزاسیونی دەم و دەسگای ئیداری، گەشەی پروردە و فێرکردن ، شارستانییەت و لاواز کردنی پەیوەندە کۆنەکانی، هێنا. بەلام دەوڵەتی بەعس بە پالپشتیی پەیوەندی نەتەوەیی و عەشیرەیی و هاوئائینی، بەردەوامی دیکتاتوری حیزبی خۆی (وە بە شێوازێکی بەرفراوان دیکتاتۆری تاقەکەسی) زەمانەت دەکرد. دەوڵەتی بەعس ئەگەر نێوانی لە گەل شێخە خاوەن داب ونەریتەکۆنەکانی عەشیرە ناکۆک بوایە، بە دڵخوازی خۆی دەست نیشاندەێکی تری ئەکرد بە سەرۆکی عەشیرە و ئۆتۆریتەێکی لار و لەوێری لە خزمەتی مۆدرنیزاسیون بە شێوەی بەعسی بەرێوە دەبرد. بە ئەم جۆرە بە هەر ڕادەێک کە چەوساندنەوەی سەرمایەداری پەرەی دەگرێت، لە هەمان کاتدا بە سەر زەحمەتکێشانی عێراق، ستەمێکی دووجارەکی دادەسەپا یەکەم ستەمی دەوڵەتی مەرکەزی سەرکۆتگەر و دووهەم ستەمی دەسەلاتی دواکەوتوانەی دەسەلاتدارە خاوەن دابونەریتە کۆنەکان. فەرق وجیاوازی خستنی نەتەوەیی و ئائینی، لایەنە جۆراوجۆراەکانی تری ئەم ستەمە دووانەی بە سەر خەلکی هەژاری کۆمەلگای زیادتر دەکرد. چینە دارا و بالادەستەکانیش لە کۆمەلگای عێراق، نفوزی سیاسی و داخوازی بەشداربوون لە دەسەڵاتی ئابووری یان لە رێگای بەهێزکردنی دەسەلاتی جەماعاتی خۆیان (چ ئائینی، چ عەشیرەیی و چ نەتەوەیی) زیادتر دەکرد و پەرەیان بە هەستی سکتاریستی لە کۆمەلگا و لە ناو زەحمەتکێشان دەدا.

لە یەک دوو دهەی ئەم دواییانەدا، ئاماژە بە هۆێکی تر بو لاواز کردنی یەکپارچەایی عێراق دەکرێت. ئەم هۆیە دەست تێوەردانی ئاشکرا و شاردراوەی دراوسێکانی عێراق بە تایبەت ئێران و تورکیا لە نێو دژایەتییە نەتەوەیی و ئائینیەکانی کۆمەلگای عێراقدایە. لە بارووددۆخی ئێستا راستییەکە ئەمەیە کە دەست تێوەردانی دەوڵەتانی دراوسێ، خۆی هۆێکی نائارامی لە عێراقە. بەلام پەیوەندی نەتەوەیی و ئائینی ئەم ولاتە دراوسێیانە لە گەل بەشێک لە کۆمەلگای عێراق (ئێران و شیعەکانی عێراق، تورکیا و تورکەمەنەکان)، و بوونی میلەتی بەرفراوانی کوورد لە ئێران، عێراق و تورکیادا، تەوجیهک بۆ دەستتێوەردانی ئەو دراوسێیانە لە گۆرەپانی سیاسەتی عێراق بە دەستەوە نادات. بە پێچەوانە، چۆن کۆمەلگای عێراق بە بۆنەی رەوتی دیاریکراوی ئالوگۆری ئابووری- سیاسی، هرگیز نەێتوانی بە سەر دابەشکردنی مێژووی پێش مۆدرن زال بێ، زەمینەی بەرچاوویی بۆ دەستێوەردانی دەوڵەتە دراوسێکانی درووس کرد. بە واتەێکی تر ئیمکانی دەستێوەردانی دەوڵەتە دراوسێکان خۆی نیشانەی ناکامی عێراقە لە زال بوون بە سەر دابەشکردنی نەتەوەیی و ئائینی و عەشیرەیی.

رێژیمی دیکتاتۆری بەعس بۆ پاراستنی ئەم بناغە لەرزانە، تەنیا پەسایک لە ترس و زۆری ئاشکرای بە ئەم درزانە دەکێشا. هیچ جۆرە ژیانی کومەڵایەتی و سیاسی هاوبەش، جگە لە رووبەروو بوونی گشتی لە گەڵ رێژیمێکی سەرکووتگەر، کۆمەلگای عێراقی بە یەکەوە گرێ نەدەدا. بە رووخانی رێژیمی سەدام ئەم کۆمەڵگا ئەروا تا لە شۆێنی دەرزەکان بتەقێتەوە و بێتە خۆارەوە.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

دەوڵەتی ئەمریکا لە کاتی ئامادیی سیاسی بۆ ڕووخاندنی ڕێژیمی سەدام، کەڵکی لە قڵشتە نەتەوەیی و ئائینیکان لە کۆمەڵگای عێراق وەرگرت. ئەم شێوەیە هەڵبەت پێشینەیکی درێژی لە کارکردی ئیمپراتوریە ئیستعماریەکان لە سەدەی نۆزدەهەم و نیوەی سەدەی بیستەم دا هەیە، بەڵام بۆ دەوڵەتی ئەمریکا شێوەیکی تازەیە. بۆ وەینە لە دەستێوەردانی چەندین کەرەتی لە ئەمریکای لاتین لە نیوەی دووهەمی سەدەی بیستەم، سیاسەتی ئەمریکا، پشتگری کردن لە ئەو رەوتە سیاسیانە بوو کە ئایدۆلۆژی و پلاتفۆرمی سیاسیان، هەمەلایەنەیە و حیزبی هاوجۆریان لە هەموو کۆمەڵگا مۆدرنەکان پەیدا دەبن (بە گشتی دەستە راستییەکان و هێندە جاریش راستی مەرکەز). لە عێراق و ئەفغانستان (هەروەها بە چەشنێکی لاوازتر لە دوو شەڕی باڵکان لە دە ساڵەی ئەم دواییەدا) دەوڵەتی ئەمریکا یکسەرە ڕووی هێناوە دابەشییەکانی پێشمۆدێرنی کۆمەڵگا. ئامریکا بە لای بیروڕای گشتی بە تایبەت بیروڕای ڕۆژئاوا، کارەکەی خۆی وا پەساوو دەدا کە گوایا ئەم کۆمەڵگانە "کۆلتوری جیاواز" و "ئیسلامی" یان هەیە؛ بەلام ڕاستییەکە ئەمەیە کە ئێستە ئێنتباقی بەرژەوەندی سیاسەتەکانی جیهانی ئیمپریالیستی لە گەل دواکەوتوویی مەحەلی بە بۆنەی تایبەتمەندیەکانی کارکردی سیستەمی سەرمایەداری هاوچەخ واتە دەورانی گلوبالیزاسیونی نئۆلیبرالی، پێویست بووە.

بە ئەم جۆرە ئەمریکا ئێستا دەبێ دەوڵەتی ئالترناتیوی خۆی بۆ عێراق لە نێوان کۆمەڵێکی رەنگاورەنگ درووست بکات کە بریتیە لە: چەن ڕەوتی ئیسلامی سیاسی شێعە (کە یا پێوەندیان بە دەوڵەتی ئێران هەیە و یا پشتگری ئینتێلیجنت سرویسی بەریتانیایان هەیە)، نوادەکانی بنەماڵەی فەیسەل (کە پشتگری عەرەبستانیان هەیە)، کۆنگێرەی مللی عێراق (کە هێندە مووچەگیری پنتاگۆنن و وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکاش وەک هێزێکی سیاسی جدی نایانبینن)، دوو حیزبی کووردی (کە دەمێکە قسە لە داخوازەکانی هیچ بەشێک لە کۆمەڵگای کووردەواری ناکەن و چوون تەنیا بە هێزی دەستەجاتی سەربازی خۆیان ئیمکانی مانەوەیان هەیە، و ئێستە لە گۆڕەپانی سیاسەت، ڕۆلییان بە شەر کەرانێک کە قشون کرێ دەدەن، هاتەوەتە خوارەوە) و شتانی تری وەکوو ئەمانە. هەر تەرکیبێک لە ئەم کۆمەلە دەبێتە معجوونێک کە نە هیچ جوریک بایەخی سیاسی یەکسانیان هەیە و نە دەتوانن بە دوای هیچ پرۆژەیکی سیاسی یێکجۆر بکەون. دەوڵەتی ئالترناتیڤ بۆ عێراق بە هەر تێکەڵاوییک لە ئەم کۆمەڵە درووست بکرێت، تەنیا قالبێک دەبێ بۆ چەناکە لێدان، گێروکێشە و ئیمتیازخوازی ئەم گروپ بەرانبەر ئەو گرووپ کە هەمویان زۆر جیاواز لە یەکن. قەیرانی هەمیشەیی لە ئاوا دەوڵەتێک پێش بینی دەکرێت. بەرهەمی ئەم کارەساتە بۆ کۆمەڵگای عێراق تەنیا ئەتوانێت دەرزە سکتاریستیەکان قوولتر کات و کۆمەلگا بۆ هەر چی زووتر لە یەک هەلوەشانەوە پاڵ پێ بنێ.

هەڵبەت هیوای ئەمریکا ئەمەیە کە هێزەکانی نێو ئاوا تەرکیبێکی ناجۆر لە ترسی ئەمریکا لە گەڵ یەکتر هاوکاری دەکەن. یا بە واتەیکی باشتر، ئەمریکا سیاسەتەکانی پێویست بۆ ئەم جۆرە دەوڵەتە دیاری دەکات و ئەو کات شێعە بەشدارەکان لە دەوڵەت، ئەرکی کۆنترۆلی جەماوەری زەحمەتکیشی شێعەیان دەبێت، کووردکانی نێو دەوڵەتیش ئەرکی ئارام هێشتنی جەماوەری هەژاری کوورد دەگرینە ئەستۆ و بیگرە تا نیهایەت. لە رواڵەت دا ئەمە هەمان مۆدێلی سەرکەووتوی لویی جەرگەی ئەفغانیستانە. بە ئاوا تێڕوانینەکە کە کێشەی سەرەکی تەنیا دەبێتە پەیاکردنی حەمیەدکەرزایێک بۆ عێراق. بەڵام ئەم دوورنەمایە چەن مووشکیلەی سەرەکی تێدایە: یەکەم، عێراق هیچ لە ئەفغانیستان ناچێت. هەم بۆ ئەوەی کە هەلومەرجی عێراق لە گێرە وکێشەکانی ناووچە حەساسترە، هەم پەیوەندە سیاسی و ئابووریەکانی عێراق لە گەڵ وڵاتانی ناووچە زۆر دژوارترە. هەم جێ و شۆێنی عێراق بە هۆی بوونی نەوتەوە گرنگییکی بە تەواوی جیاوازیی بۆ ئابووری جیهانی هەیە. ئەمانە هەموو دەبنە هۆی ئەوە تا دەوڵەتێ کە لە بلۆکی

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

قەومی و ئائینی پێک هاتەوە بێتە گۆرەپانی ململانێ زۆر نێوان گرووپ بەندیە جۆراوجۆرەکانی چینە باڵادەستەکان کە بریتین لە عەرب، کوورد و تورکمان، یا شێعە و سنی و ئیزەدی. ئەمە دەوڵەتێکی سەقامگیر نیە، حەلقەی گورگەکانە.

دووهەم ئەمەیە کە لە خۆدی ئەفغانیستانیش ئەم مۆدیلە سەرکەوتوو نەبووە. بە پێی گوزاریشتەکان ، درێژەی کاری دەوڵەتی ئەفغانیستان بە هیچ جۆرێک زەمانەتی نیە و ئێحتمالی گۆرانی کەرزای بە شێوازێکی رەسمی لە باس دایە. تەنانەت سەرۆکەکانی قەبیلەکانی پەشتوو لە حەمیدکەرزای دلێکی خۆشیان نیە. ئەگەر ئەمرۆ سەرۆکەکانی عەشیرە و قەومە جۆراوجۆرەکان بە ئاشکرایی دژایەتی لە گەل دەوڵەتی ئەفغانیستان ناکەن، بە هووی بوونی هێزە سەربازیەکانی غەرب لە ئەفغانیستان دایە. معیاری خۆ راگرتنی دەوڵەتی ئفغانیستان چوونە دەرەوەی سربازە بیانیەکانە؛ هەر وها کە ئەمرۆ دەیبینین دەوڵەتی کەرزای لە دەرەوەی سنورەکانی کابول، ئۆتوریتەی جدی نیە. و کاروباری ئەفغانیستان تەنیا بە پاڵپشتی هەر ئەو ئۆتۆریتە خاوەن دابونەریتە کۆنە و عەشیرەیی و ئائینی و شەرسالارانەیە کە دەچەرخێ.

کە وایە نە تەنیا سەربازی ئەمریکا لە قوناغی ئاشتی لە عێراق دەمێننەوە، بەڵکو مانەوەیان لە عێراق درێژە دەخایێنێت و بە پێچەوانەی ئەفغانیستان سەربازەکانی ئەمریکا تەنیا لە پایەتەختدا حزووریان نابێت، بەلکو لە سەرانسەری عیراق. رێبەرانێ وەکو حیزبە شێعەکان و کووردەکانی هاوکاری ئەمریکا لە بەرانبەر نارەزایەتی بێ چەندوچوونی داهاتوی جەماوەری چەوساوەی عێراق، ، وردە وردە لە بنکەی جەماوەرییان دوور دەکەونەوە. زۆری پەتی لەشکرێ داگیرکەری ئەمریکا دەبێتە تەنیا زامنی مانەوەی دەوڵەتی داهاتووی عێراق و دەوڵەتی عێراقی ئاڵترناتیڤی ئەمریکا تەنیا گەڵا هەنجیرێک دەبێ بۆ شاردەنەوەی حاکیمی سەربازی ئەمریکا.

4

لە ئاوا بارودۆخێک دا، دژایەتی و راوەستان بەرانبەر داگیرکردنی ئەمەریکا بێ چەنەدوچوونە. کێشە ئەوەیە کە چپ لە هەلومەرجی ئێستەدا چ دەتوانێ بەکات. ئەگرچی لە بشێوەی ئێستەدا وتنی ئەم قسەیە زۆر خۆش بینانە دێەتە بەر چاو، بەڵام بە رای من راستییەکە ئەوەیە کە لە روانگەی شیکارانەوە چەپ شانسێکی باشی هەیە. یان بە زمانێکی روونتر، لە روانگەی عینی یەوە ئالترناتیڤی چەپ شانسێکی باشی هەیە، هەرچەن لە باری زهنیەوە لاوازە (و بەلکو نزیک بە نەبوون). ئەم کارەساتە بە ورد بوونەوە لە چۆنێەتی هێزە سیاسیەکانی حازر لە گۆرەپانی ئەمرۆی عێراق دا دەردەکەوێت.

عێراق بەسەوادترین ولاتی عەرەبێیە و ئێستە زۆربەی زۆری بۆروکراتەکان و بەسەوادەکانی دانیشتوی ئۆروپی و ئەمریکا لە ژێر کارکردی کەش و هەوای دژی سۆسیالیستی غەرب لە دە بیست سالی رابردوودا، لیبراڵن. تەنانەت ئەگر هلشێوانی ئابووری و کۆمەلایەتی عیراق لە دوای سەدام، بەرگرێک بۆ لافاوی گەرانەوەی کۆچەرانی عێراقی دانێت، چالاکی ئەم لەشکەرە رۆشنبیرە لیبرالە لە دەرەوەی وەلات بە ئێحتیمالی زۆر، لە سەر جەوی رۆشنبیری و رۆژنامەوانی عێراق کاریگەری زۆری دەبێت. بەلام ئەو ئامانجە ئەمپریالیستی یانە و بوونی ئەمەریکا لە عێراق، بەرگری ئەوەیە کە لیبرالیسم بێت بە هێزێکی جدی بۆ دیاری کردنی چارەنوسی سیاسی عێراق. ئەمریکا لە لیبراڵەکان پشتگری ناکات، بەڵام لە لایکی ترەوە لیبراڵەکانیش نە دەتوانن و نە دەیانەوە کە دژایەتی بنەرەتی لە گەڵ سیاسەتی ئەمریکا بکەن. بە ئەم بۆنەوە رۆڵی لیبراڵەکان وەک هێزێکی کەم کارکرد لە گۆەرەپانی سیاسەتی عێراق بە گلەیی کردن لە هەل و مەرجی مەوجوود و دووپات کردەنەوەی بەرژەوەندی کۆمەڵگای خاوەن یاسا و ئازادیێە سیاسییێەکان دەمێنێتەوە. دەستەجاتی بێ ناسنامەی سیاسی وەکوو چەلەبی کە پیاوی ئەمریکان، ناتوانن لە بەشیک لە کۆمەڵگا ریشە داخەن. ئەمانە جیا لە هێندێک بورووکراتی جیرەخۆر و دستەجاتی باند رەش، شتێکی تریان لە گۆرەپانی سیاسەت،

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

نابێت. لە نێو ڕەووتە سیاسیە جدیێەکان، لە کاتی ئەم شەڕەدا ناسیۆنالیسمی عەرەب لە عێراق (و لە هەموو ولاتانی عەرەب) دیسان سەری بەرز کردەوەتەوە. بەڵام لانی کەم تا ئێستا وا دێتە بەر چاوو کە هاتنەسەری دووبارەی ناسیۆنالیسمی عەرەب زۆرتر وڵامێکی هەستدارانە بە دزێوگەری و ملهۆری ئەمریکایە. لە هەر حاڵەت دا ئەۆەندە روونە کە لە حاڵی حازردا ناسیۆنالیسمی عەرەب پرۆژەییکی سیاسی خۆگرتەی نیە. ڕەووتە جۆراوجۆرەکانی ئیسلامی سیاسیش یەکەم خۆیان بە چەندین و چەنەها گرووپ (و جاری واش دژ بە یەک) دابەش دەبن. دووهەم سەر بەرز کردنەوەی ناسیونالیسمی عەرەب ئەوانی ناچار کرد کە لە پلاتفۆرمی خۆیان زۆرتر بە لایەنی میللی (چ عەرەبی و چ عێراقی) بایخ بدەن. سێهەم ئیستا زۆربەی ئەم ڕەوتانە ئاسۆی بە دەسەلات گەیشتنی خۆیان، ئەگر نە لە هاوکاری یەکجاری لە گەل ئەمریکا، بەڵکۆ لانی کەم لە بە رێ هاتن لە گەل ئەمریکا، دەبینن. دوو پارتی ناسیۆنالیستی کوورد کە هیچ کاتێک پلاتفورمی خۆیان بۆ کێشەی نەتەوەیی کورد لە ئاسۆیکی بەر پانتر کە بە هێزە پێشکەۆتووخوازەکان لە سەراسەری عێراقدا پال ببەستێ، دانەناوە، ئیستا لە بنەڕەتەوە شوێنی بەرنامەیکی سیاسی دیاری کراو ناگەرێن و تەنیا لە گەل بایا دەخولێنەوە وە لە پشت رووداوەکان هەل دین. ئەم دوو پارتە، چارەنووسی خۆیان بە تەواووی بە سیاسەتی ئەمریکا گرێ داوە و چۆنکو لە هەر شیکارێکی رۆژنامەوانی دەتوانن ببیسن کە ئەمریکا هیشتا بۆ داهاتووی کۆردەکان لە عێراق، هیچ گەڵاڵەیکی روونی نیە، ئیتر رێگایێک نابینن جیا لە ئەوەی کە هەموو خەم و خفەتی خۆیان بنێنە سەر ڕاکێشانی رەزایەت و خۆ شیرینی بۆ ژنراله یەک ئەستێرە و دەرەجە دارە بێ ئەستێرەکانی لەشکری ئەمریکا لە عێراق.

ئەو ڕەووتە سیاسیانە کە یا بە پێشوازی سیاسەتی ئەمریکا رۆیشتن یا لە بەرانبەر دەسەلاتی ئەمریکا هەست بە ناتەوانی دەکەن، و لە هەر دوو حالەت دا بە دوای ئەوەن کە سیاسەتەکانی خۆیان لە گەل ئامانجەکانی ئەمەریکا هاورەنگ بەکەن، هیچ شانسێکیان بۆ پەرە پێ دانی توانایی سیاسی خۆ بە هێزی گەڵانی خەلک نیە. بە پێچەوانەوە (و خۆشیان دەزانن)، پێشرەووی سیاسی ئەم ڕەوتانە لە پێناووی کامیابی یان لە کۆنتۆرۆلی نارەزایەتی و شۆرەشی خەلکە. داگیرکردن لە لایەن بێگانەوە لە ناوەرۆکەوە ئەوندە دزیوە کە توورەیی و نافرمانی هەر مرۆڤێکی ئازادیخواز هەل دەخرێنە. بەلام گرنگتر لە ئەوە، ئەو ئامانجانەیە کە ئەمریکا لە داگیرکردنی عێراق شوێنیان دەگرێت . لە هەل ومەرجی ئێستەی سەرمایەداری جیهانی (و بە لە بەر چاوو بوونی جێ و شوێنی ئیستەی ئەمەریکا لە ئابووری جیهانی) ئەم ئامانجانە بۆ خەلکی عێراق، رەنجی ئابووری دێنێت. لە ئەم خاڵەدا دەبی ورد بینەوە.

دەولەتی ئەمریکا بەلێنی باشتر بوونی دۆخی ئابووری بە خەلکی عێراق دەدا. بناغەی هیوای ئەمریکا بە باشتر بوونی بارودۆخی ئابووری بە سەر ئەوەیە کە چون لە هەڵسنگانی barودۆخی قەدەغەی دوانزە سالە، هەر رادەێک بەرز بوونەوەی باروودۆخی ئابووری، ئاستی مووچەکانیش بە گشتی دەباتە سەرەوە، بۆیە دەسەڵاتداری ئەمریکا لە چاوو جەماوەری خەلک، کرانەوەیک لە ژیانی ئابوورییان بە ژمێر دێت. لە ئاسۆی ئابووری کە ئەمریکا بۆ داهاتووی عێراق بەلێنی دەدا، رادەی مووچەی تاکەکسی عێراق بی گومان لە دوای قەدەغەکە دەرواتە سەرەوە و ئاستی مووچەی چینە خوارەکانیش دەرواتە سەرەوە. بەلام ئەم روانگە چەن لاوازی بنەڕەتی هەیە. یەکەم ئەم سیاسەتە ئابوریانە تەنیا کاتێک کە کومەلگا تا رادەیەک سەقامی سیاسی گرتە بێ دێتە دی و سەقامگیری سیاسی هەر وەها کە لە سەرەوە بینیمان کیشەی بنەڕەتی ئەمریکا لە عێراقی دوای سەدامە. دووهەم تەنانەت لە سەر لاپەرەیشەوە، ئاوا ئاسۆێکی ئابووری ئەنجامیکی بە پێچەوانەی ئەو شتە کە لە بەر چاووی ئەمەریکایە دەبێت. بۆ ئەوەی، تەنانەت ئەگەر وای دابنێن کە بە خۆلانەوەی چەرخی ئابووری عێراق، ئاستی ژیانی چینە خووارووەکانی عێراق بە پیێ دەورانی قەدەغەی ئابووری بەرز

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

دەبێتەوە، هێشتا ڕاستییەکە ئەوەیە (و ئەزموونیش ئەوە نیشان دەدا) کە جەماوەری خەلک، ئاستی مووچەی ئەمڕۆیان لە گەل دۆێنە ناسەنجن، بەلکوو بە ئاستی مووچەی ئەمڕۆی هاوسێ و هاوکار و رەئیس و خاوەن کار هەلی دەسەنگێنن. بە زمانێکی دیکەوە، لە ئەویوە کە جەماوەری خەلک چوونە سەرەوەی سەرووەتی گشتی کۆمەلگا دەبینن، کێشەی گرەنگ بۆ ئەوان بە درووستی رادەی نابەرابەری لە دابەش کردنی سەرووەتە. کیشە ئەوەیە کە تەنانەت لە حالەتی گەشەی خێرای ئابووری لە چەن سالی داهاتوودا، دابەش کردنی مووچەکان لە عێراق بە زیانی زەحمەتکێشان دەبێت. لە بەر ئەوە کە سیستەمیکی ئابووری کە ئەمەریکا بۆ عێراقی داگیرکراۆ لە بەر چاویەتی، بناغەی بە سەر مۆدێلی نئولیبراڵی بازاری ئازاد و سەرمایەی کەرتی خسوسی دەبێت. و ئەم خالەش لە بەڵگەی سیاسەتی ئەمنییەتی ئەمەریکا لە سپتامبەری سالی ڕابردوودا بە روونی نوسراووە. (شایەعەی هەلوێستی دەولەتی ئەمریکا بە خسوسی کردنی نەوتی عێراق لە لایەن بالۆێزی پێشووی ئەمەریکا لە عەرەبستان دا پشتگیری کراوە). تەنانەت بە فەرزی بەرێ کەوتنی چەرخی ئابووری عێراق، زیاد بوونی قلشتی مووچەی چینەکان، ئەنجامی ئاشکرای ئەم مۆدیلە ئابوورییەیە.

لە عێراقی داگیرکراو بە دەس لەشکری ئەمریکا، تەنانەت لە باشترین ئاسۆی ئابووری نئولیبرالی، ڕێگە بۆ گەشەی چەپ لە کۆمەلگادا ئامادەیە ئەم حەقیقەتە بە قوول بوونە لە سەر چۆنیەتی و چوارچێوەکانی رەۆتە سیاسیەکانی تر، دەردەکەوێت. یا بە زمانی باشتر، لە ڕۆانگەی جەماوەری زەحمەتکێش و چەوساوەی عێراق، کۆمەڵگا ئێستە ئاڵترناتیوی چەپ ئەخوازە. کێشەی سەرەکی ئەوەیە کە هێزێکی چەپ کە نفووزی جەماوەری و ئامادەیی سیاسی پێویستی بۆ ئەم بارووودۆخە هەبێت، وجودی نیە. لە هەر حال دا، بۆ پێک هێنانی ئاوا چەپێک تەنیا ڕێگا خەریک بوون لە گەل ئەرکەکانی چەپ لە هەل و مەرجی ئێستەدایە.

5

ئامانجی سەرەکی چەپی عێراق هەلبەت ئەوەیە کە بەرانبەر سیاسەتە ئەمپریالیستیێەکانی ئەمریکا لە عێراق ڕاوەستێت. ئەمرو هەل بژاردەی چەپ ناتۆانێ ڕاوەستانی چەکدارانە بەرانبەر بە داگیرکەریی ئەمریکا بێ (بە پێچەوانەی وێنەێک وەک وەیەتنام)، خەباتی چەپ بەرانبەر سیاسەتی ئەمریکا لە عێراق، ئەمرو ناتوانی لە ئاستی سەربازییەوە بڕواتە پێشوە. ئەگەر عەمەلیاتی خۆکۆشتن، ئەو بەلێنە کە هێندە لە ڕەۆتە ئیسلامییەکان (زۆربەیان غێەرعێراقی) داویانە، بە دی بێت، لە ڕوانگەی سەربازییەوە بێ سەمەرە و لە ڕوانگەی سیاسیشەوە خرابکارانەیە. کاریگەرترین جۆری ڕاوەستان بەرانبەر بە بوونی ئەرتەشی ئەمریکا لە عێراق، ڕاوەستانە بەرانبەر بە ئەو ئامانجە سیاسیێانەیە کە بوونی سەربازی ئەمریکا خزمەتیان پێ دەکات. ئالترناتیوی چەپ ئەبێ لە درووست بوون و زال بوونی هێزی سیاسی دلخوازی ئەمەریکا لە عێراق بەرگری بکات. لە هەل و مەرجی ئێستەدا کە ڕێژیمی سەدام رووخاوە و بنچینەی دەزگای دەۆلەت هەل وەشاوەتەوە، چەپ دەبێ هەول بدا تا ئۆرگانی هێزی راستەووخۆی جەماوەری خەلک ڕێک بخات و ئەم کارە بکات بە ئاڵترناتیڤی پراکتیکی لە بەرانبەر هەولی ئەمریکا و هێزە سیاسیەکان لە گۆرەپانی عێراق، بۆ پێکهێنانی دەولەتی نوێ. ئەرکی تاکتیکی چەپ، بە هەر ناو و درۆشمێ کە دیاری بەکرێت، لە ناوەرۆکی خۆی دا دەبێ چاودێری "ڕێک خستێنی دامەزراوەکانی هێزی راستەوخۆی گەلی خەلک" بێت.

ئاشکرایە کە ئاوا تاکتیکێک دژی سیاسەتی ئەم قۆناغەی ئەمەریکا لە عێراقدایە. سیاسەتی ئەم قۆناغەی ئەمریکا ئەوەیە کە حاکمێکی سەربازی ئەمریکا بە سەر عێراقدا دانێت (غارەت لە شارەکان بە شوێن رووخانی سەدام کە لەشکری ئەمریکایش پی ناخۆش نەبوو، قەرارە ریگا بو حاکمیەتی سەربازی ئەمریکا خۆش بکات.) ئەمەریکا لە نێوماوەدا ناچار دەبێت کە دەولەتێکی هەمیشەیی پێک بێنێت و سەربەخویی سیاسی بە عێراق هەلْ بگەرێنێتەوە. بەلام هەر وەها کە لە

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

گەڵاڵە دراوەکان لە لایەن کاربەدەستانی جۆراوجۆری ئەمریکا دەردەکەویت، فاسێلەی نێوان دانانی حاکمێکی سەربازی ئەمریکا تا پێک هینانی دەولەتی هەمیشەیی عێراق ئەوندەیە کە ئەم فاسەلەیە قەرار وایە بە ئەنواعی کۆنسەی راوێژکاری عێراقی پربێتەوە (جا لە ژێر ناوی "شەورای بەرێوەبردنی عێراق"، "ئوتوریتەی عێراقی"، " دەولەتی موەقەت" یا هەر ناوێکی تر). هەموو جورەکانی ئەم کۆنسە راوێژکارییانە بە شێوەیکی رەسمی دەرۆنە ژێر ئوتەریتەی حاکمی سەربازی ئەمریکا. بەڵام بە پێک هێنانی دەولەتی هەمیشەیی عێراق دەورەی دەسەڵاتداری راستەوخۆی ئەمریکا کوتایی پی دێت. هەر وەها کە لە سەرەوە باسی کرا، دەوڵەتی هەمیشەیی عێراق یەکگرتویی و سەقامگیریی پێویستی نابێت، ئاوا دەوڵەتێک تەنیا شانسی بۆ مانەوە ئەوەیە کە لەشکری ئەمریکا لە عێراق بمێنێتەوە، بەلام لە پراتیکدا دەسەڵاتی سیاسی هەر بە دەست سەرانی سربازی ئەمریکا دەبێت. (هێندە شیکار بەم بروایەن کە لە نێوماوەدا مۆمکینە ئامریکا بنکەی هەمیشەیی یا درێژماوە لە عێراق دامەزرێنێ و بە بیانووی ئەم بنکانە لەشکری ئەمریکا درێژە بە داگیری کردنی عێراق بدات)

گەڵالەیەکی دیکە بۆ دژایەتی کردن لە گەڵ نخشەکانی ئەمریکا، ئەوەیە کە رێکخراوەی نەتەوەیەکگرتووەکان چاودێری کێشەی عێراقی دوای سەدام بکات و بەریوەبردنی عێراق بدرێتە دەست ئورگانی دەست نیشانکراوی رێکخراوەی نەتەوەیەکگرتووەکان. ئەم گەڵاڵەیە لە ناوەرۆکی خۆی دا جیا لە ئیدامەی ململانێ هێندە لە دەوڵەتە گۆرە ئۆرووپییەکان لە گەڵ ئەمریکا لە شانۆی سیاسەتی نێونەتەوەیی و بە تایبەت ململانێ لە ئاسیای نێوەراست، شتێکی دیکەی نیە. لە ئاوا گەڵاڵەیەک چەپ لە عێراق (و چەپ لە ئاستی نێونەتەوەیی) نابی پشتگری بکات. جگە لە ئەمەش ریکخراوەی نەتەوەیەکگرتووەکان خۆی ئورگانیکی نادۆمۆکراتیک لە ئاستی سیاسەتی نێونەتەوەییە. بە تایبەت لە بارودۆخی ئێستە، مەبەستی دەوڵەتانی گۆرەی ئۆرووپی وەکو فرانسە لە ئاوا گەڵاڵەیک، جوبران کردنەوەی تا رادەێکی ئەو ئمتیازەیە کە ئەمریکا بە بەرێوەبردنی شەر بە دەسی هێناوە. تەنانەت ئەگەر لە دۆخێکی زۆر نامۆمکنیش وای دانێن کە ئەم گەڵاڵە بە دی بێت، بە هۆی هاوکێشەیی دەسەلاتی راستەقینە لە نێوان دەولەتە ئەمپریالیستەکان، ماناکەی لە راستی دا تەنانەت ئەوە نیە کە هێزەکانی ئەمریکا لە عێراق برونە دەرەوە و لە جیاتی ئەوان هێزەکانی رێکخراوەی نەتەوەیەکگرتووەکان بێن؛ بەڵکو تەنیا مەجبور کردنی ئەمریکا بۆ ئەوەیە کە لە رێکخراوەی نەتەوەیەکگرتووەکان بەڵگە بۆ بوونی هێزە سەربازیەکانی لە عێراق وەربگرێت. و یا لە باشترین دۆخ دا هاتنی هێزە سەربازیەکانی چەن وڵاتی ئورووپی و عەرەب لە پەنای لەشکری ئەمریکایە. هەڵسووداکەوتی بەرچاوی ئەم گەڵاڵەیە، لە پراتیک دا سیاسەتە ئەمپریالیستیەکانی لەشکری ئەمریکا لە عێراق، بی کارکرد ناکات و لە هەلومەرجی ئێستەدا مەرجێ بۆ خونیشاندانی سیاسی جەماوەری خەلکی عێراق ناکاتەوە. کە وایە هیچ سەبەبی بۆ پشتگری چەپ لە گەڵاڵەێک لە ئەم چەشنە نامێنێتەوە.

چوونەدەرەوەی هێزی داگیرکەری ئەمریکا لە عێراق بی گومان داخوازێکی دۆرووستە بەلام وەک دۆرۆشمی تاکتیکی قوناغی ئێستا بۆ چەپ لە عێراق، ناتەواوە. ناسیونالیسمی عەرەب و تا رادەێک هەموو دەوڵەتەکانی عەرەبیش ئەم دورۆشمەیان هەیە. مەبەستی دەوڵەتە عەرەبەکان هەڵبەت لە ئەم هەڵوێستە لە سەرەتای خۆی دا ئەویە کە گۆشاری بیرورای گشتی وەڵاتانی خۆیان بێ کارکرد بکەنەوە. بەڵام بۆ ناسیونالیسمی عەرەب لە راستی دا هەر ئەوەی کە دەوڵەتێکی عەرەبی لە عێراق لە سەر کار بێت، بەسە. لە ژێر گۆشاری هەر ئەم ناسیونالیسمەیە کە هێندە لە هێزەکانی ئۆپۆزیسیونی عێراقیش کە لە پەلاماری ئەمریکا بۆ عێراق پشتگریان کردەوە (وەکو مجلیسی ئەعلای ئیسلامی) ئێستە ئەم داخوازیەیان هەیە کە لەشکری ئەمریکا لە عێراق بڕۆاتە دەرەوە. کە وایە یا فریوکاری دەکەن و هەڵوێستیان

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

ئەوەیە کە لە لای بیروڕای گشتی جیهانی عەرەب زۆرتر لە ئەمە بی نرخ نەبن؛ و یا خویان لە قامەتی دەوڵەتی داهاتووی عێراق دەبینن و دورۆشمی "چوونەدەرەوەی ئەمریکا" بۆیان هاوسەنگی دورۆشمی "دەولەتی خۆدی من"ە. وزەی چەپ لە هەر ئەو کاتە کە سەرفی ڕاوەستان بەرانبەر داگیرکردنی سەربازی ئەمریکا دەبێت، دەبی بتوانێ بەرگری لە لە سەرکارهاتنی دەولەتانێک وەکو مەجلیسی ئەعلا وە چەلەبی و ... تاد بکات. کە وایە چەپ ناتوانێت تەنیا داواکاری چوونەدەرەوەی خێرای ئەرتەشی ئەمریکا بێت، بەڵکوو دەبی خێراش خەریکی ڕێک خستنی هێزی ڕاستەوخۆی جەماوەر بێت. ئالترناتیڤی کاریگەرانەی چەپ ڕێک خستنی "ئورگانی دەسەڵاتی ڕاستەوخۆی جەماوەر"ە بەرانبەر بە دەسەڵاتی سەربازی ئەمریکا و دەوڵەتی عێراقی دەس نیشانکراوی پێک هاتوو لە ئوپۆزیسیونی دواکەوتوو و هاوکاری ئەمریکا.

ئەمرۆ گرنگترین ئەرک بۆ چەپ لە عێراق ئەوەیە کە ئورگانی دەسەڵاتی ڕاستەوخۆی جەماوەری خەڵک، لە ئاستی گەرەک، شار، لە شوێنی ئیش، لە دایرە و کارخانە، (ئەنجۆمەن، شەورا، ڕیکخراوە، میلیس، ...) درووست بکات. ئەم ئورگانانە لە سەرەتای خۆی دا، فۆرمێکی پێشەکی یان هەیە بەلام لە هەمان کات دا بنەمای دەوڵەتی ئالترناتیڤی چەپن. لە هەموو ئال و گۆرەکانی گەورەی کومەلایەتی لە دوو چەرخەی ڕابردوو دا، لە شۆرش بیگرە تا شەر، لە وێشکسالی تا کوێرەوەری تەبیعی، هەر کاتیک کومەڵگا روبەرووی دوو ریگەی مەرگ و ژیان بووە، هەرکاتیک هێزی دەوڵەتی لە یەک هەڵوەشاوەتەوە، جەماوەری خەلکی زەحمەتکیش بە هێزی فانتازی خۆیان هەوڵیان داوە تا بە ڕێک خستنی ژیانی کومەڵایەتی، خۆیان لە بارووده‌ۆخی قەیران رزگار بکەن. سۆسیالیستە شۆرشگێرەکان ئەم ئەزموونە مێژوویانە دەناسن. ئەمرو لە عێراقیش ئەرکی سۆسیالیستەکان هەوڵ دان بو بە کار هێنانی خەڵاقانەی ئەم ئەزموونانە لە هەل و مەرجی قەیرانی و دژواری ئێستەیە. وەێنە مێژوویەکانی ئاوا هەوڵ دانێک بۆ هەموو سۆسیالیستەکان ناسراوە و من نامەوی دووپاتیان کەمەوە، تەنیا بە چەن لایەنی برجەستەی ئەم ئەزموونە مێژوویانە بە کوورتی پیێ دا دەگرم کە لە هەل و مەرجی ئەمرۆی عێراق، گرنگی تایبەتیان هیە.

یەکەم ئەوەی کە ئەم ئورگانانە گشتین، واتە دەبی هەموو خەڵکانی گەرەک یا شار یا کارکەرانی دایرە یا کارخانە بگرێتە بەر خۆ. لە هەل و مەرجی ئەمرۆی عێراق دا زۆر گرنگە کە ئەم ئۆرگانانە، ئامرازی ریکخراووی زەحمەتکیشان بێت جیاواز لە جنس و قەوم و نەتەوە و مەزهبیان. بۆ زاڵ بوون بە سەر سکتاریسمی حیزبە قەومی و مەزهەبییەکان، تەنیا ڕێگا درووست کردنی پێوەندی لە خۆارەوە نێوان زحمەتکیشانی بەشە جۆراوجۆرەکانی قەومی و مەزهەبی کۆمەڵگای عێراقە. هیچ ڕادەێک لە ڕۆشنگەری، بە بێ ئاوا پراکتیکێکی ماددی کاریگەری نابێت.

دووهەم ئەوەی کە بە هەر ڕادەێک کە ئەم ئۆرگانانە درووست دەبن، دەبی هەوڵ بدرێت تا هەموو کاروباری کۆمەڵگا لە چوارچێوەی خۆی دا، بکەوێتە دەستی ئەم ئۆرگانانە. پێویستە کە بوترە کە مانای بە دەستەوە گرتنی کاروبار ئەوە نیە کە ئەم ئۆرگانانە تەنیا بکرین بە قۆڵی ئێجرایی. ئەم ئۆرگانانە دەبێ وەک ئورگانی بریاردەر لە جی و شۆینی خۆیان کار بەکەن. ئەگەر لە هەلو مەرجی ئەمرۆی عێراق دا، بە ئۆتۆریتەی ئەم ئورگانانە پیێ دانگیرێت و چونکو ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتی لە عێراق، لە یەک هەڵ وەشاوەتەوە، ئەم مەترسییە هەیە کە ئاوا ئورگانانێک ببن بە قۆڵی ئێجرایی بۆ لەشکری داگیرکەری ئەمریکا یا **NGO** نێونەتەوەیێەکان. سێیەم ئەوەیە کە ئەم ئۆرگانانە پۆستی رێبەرایەتیان نیە؛ ئەۆ کەسانەی کە لە لایەن ئەم ئۆرگانانەوە ئەرکیان بە شانەوەیە، تەنیا نوێنەری ئەم ئورگانانەن و هەر کاتێکیش جەماوەری ریکخراو لە ئەم ئورگانانە بیان هەوێت، دەتوانن نوێنەری خۆیان بگۆرێن یان بەڵینەکانیان ژێر پیێ بێنێن. دووپات کردنەوەی ئەم شتە سەرەکییە لە هەل و مەرجی ئێستای عێراق گرنگە چونکو لە هەلومەرجی ئێستەدا

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

حیزبە ئۆپۆزیسیۆنە ڕەنگاوڕەنگەکانی هاوکاری ئاشکرا و شەرمگینی ئەمریکا، هەموویان ڕیکخراون و بۆیە ئەم مەترسییە هەیە کە کادرەکانی ئەم حیزبانە لە ئەم ئورگانانەدا دەس خەنە سەر پۆستی ڕیبەرایەتی و ریاست و ئەم ئورگانانە بۆ سیاسەتەکانی خۆیان بە کار بهینن.

6

لەم کاتەدا چەپ لە عیراق لاوازتر لە ئەوەیە کە بتوانیَ خیرا لە سەر چەندوچوونی سیاسی کاریگەری هەبیت، بەلام بچووکترین پیشرەوی چەپ لە کۆمەڵگای عیراق، خیرا بە شوین خوی هاوپشتی گەورەی نیونەتەوەیی هەل دەخرینیَ و بە ڕەوتیکی تساعودی لە عیراق هیز دەگریت. بزووتنەوەی بەرفراوانی جیهانی دژی شەر کە لە 15 مانگی فیورییەی رابردوو کە خۆپیشاندانە ملیۆنییەکەیَ لە سەرانسەری جیهان بیندرا، بە پیچەوانەی پروپاگاندای میدیاکانی لایەنگری شەر، ئاوو نەبوە و نەرۆیشتەتە دەلی زەویەوە. تەنیا ئەوندە بەسە کە چەپ لە عیراق خوی بنوینە تا بزووتنەوەی دژی شەر بە هەموو هیزەوە سەر بەرز کاتەوە و گوشاری ئەو، سیاسەتی ئەمریکا بگوریت. کاریگەری پیکهینانی چەپیکی کۆمەڵایەتی لە عیراق بە خودی عیراقەوە نابستریتەوە و بەرینتر لە جیهانی عەرەب و ناوچەی ئاسیای ناوەراست، لە ئاستیکی جیهانی دا کاریگەری خوی بە جیَ دیلیت. ئەگەر گلۆبالیزاسیون بوو بە هوی ئەوە کە ململانیَ ئەمپریالیستی سەر لە ئەفغانستان و عیراق دەر بینیَ، هەر ئەو گلۆبالیزاسیونە ئەبیتە هوی ئەوە کە بەرز بوونەوەی چەپ لە عیراقیش دا بە سەر سیاسەتی جیهانی کاریگەری خوی دابنیت. ئەگەر چەپ لە عیراق بتوانیَ تا رادەیک هیزی راستەوخوی خەلک بینیتە مەیدان، ئەم ئاسویە نادرووست نیە کە هیزی هاوپشتی جیهانی لە هەنگاوە ئەوەڵینەکانی خوی بتوانی تونی بلر لە بریتانیا بکیشیتە خوارەوە. ئەگەر کاروبار لە عیراقی داگیرکراو بە داخوازی ئەمریکا نەچەرخیَ، تەنانەت نامومکین نیە کە جورج بوشی کور لە هەلَ بژاردنی سالی 2004 بە چارەنوسی باوکی دووچار بیت. ئەنترناسیونالیسم هەرگیز تەنیا پرەنسیپیکی ئەخلاقی نەبوە بەڵام لە سەرەتای چەرخی بیست و یەکەم دا، ئەنترناسیونالیسم بووەتە تەوسیفی عینی راستی پەیوەندی دولایەنەی خەباتی زەحمەتکیشان و چەوساوەکانی جیهان.

83 سال لە مەو بەر، لە مانگی مەی 1920 کاتیَ هەوالی قەتعی بوونی سەرپەرەستی بریتانیا بە سەر عیراق لە کونفرانسی سن رمو بە خەلکی عیراق گەییشت، ئەوەی کە میژونوسان بە "شۆرشی گەورەی عیراق" (الثورة العراقیه الکبری) ناویان لیَ بردەوە، بە ماوەی سیَ مانگ هیزە سەربازیەکانی ئیمپراتوری بریتانیای زەمینگیر کرد. دەولەتی بریتانیا بە پەلە لە هیند هیزی سەربازی بەرەو عیراق نارد و تەنیا بە بومباردمانی هەوایی (کە نویترین تکنولوژیای شەری ئەو سەردەمە بوو) توانی شورش سەرکوت کات. بە واتەی میژونووسان، "شۆرشی گەورەی عیراق" یەکەمین هەول بوو بۆ پرکردنەوەی قلشتی عەشیرەیی و مەزهەبییەکان لە عیراق، هەر وەها عیراقییەکانی لە یەک بزووتنەوە یەک پارچەدا یکگرتوو کرد و دەچو تا یەک دەولەت و میلەتی مودرن لە سەر بنەمای داخوازی ئازادی و سەربەخویی لە ئیستیعمارگەران پیک بینیت. ئەم جارش لە بەرانبەری دەسەڵات خوازی ئەمپریالیسمی ئەمریکا ریگای ئازادی خەڵکی عیراق هەروەها لە یەک " شۆرشی گەورەی عیراق" دەرِوات و پیش مەرجی شۆرشی گەورەی عیراقی لە سەرەتای چەرخی بیست و یەکەم، ئەم جارەش سەرکەوتن بە سەر قلشتە مەزهەبی و قەومی یەکانە.

16 ئاوریلی 2003

نوسەر: ایرج آذرین

وەرگیر: شیدا م.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com

ژێرنوس:

1- ایرج آذرین، "تئوری برای جنگ، تئوری برای مقاومت" بارو 16، بهمن 1381 ؛ سودابه مهاجر، دربارۀ "جنگ پیشگیرانه" آمریکا علیه انقلاب عراق، بارو 14 و 15، آذر و دی 1381؛ سودابه مهاجر، "جهان یک سال پس از 11 سپتامبر"، بارو 10 و 11، مرداد و شهریور 1381؛ "تقسیم دوبارۀ جهان آغاز میشود"، بارو 4 و 5، بهمن و اسفند 1380

2- بۆ لێکۆلینەوەی زۆرتر ئەم خالە بروانن: ایرج آذرین " 11 سپتامبر و نظم نوین امپریالیستی"، بارو 1، آبان 1380، ص 7-6

3- بروانە بەشی شەشەمی بەڵگەی "استراتژی امنیت ملی ایالات متحده امریکا" (سپتامبر 2002) در سایت اینترنتی کاخ سفید:
www.whitehouse.gov/nsc/nss.html

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.fineprint.com